

don huan – sedmi put

dušan pajin

Pre dve godine III program je objavio nekoliko tekstova u kojima je – sa različitih strana osporavana autentičnost Kastanedinih knjiga; isticano je da bi njegove redove trebalo smatrati književnim tvorevinama a ne delima iz oblasti antropologije. U međuvremenu, Kastaneda je polovinom prošle godine objavio sedmu knjigu kazivanja o Don Huanu, pod naslovom »Vatra iznutra« ili »Unutrašnja vatra« kako bi se približno mogao prevesti engleski naslov »Fire within«. U to vreme u Meksiku je Kastaneda održao i javni razgovor sa publikom o kome u izvodima izveštava majski broj časopisa »Delo«. Tom prilikom, međutim, on nije želeo da odgovara na primedbe i osporavanja autentičnosti svojih knjiga. U poslednjoj knjizi on na određen način rekapitulira ideje iznete u prethodnim knjigama, ili ih obrađuje u nešto drugačijem kontekstu. Jedna od tih ideja, koja se provlači kroz celu knjigu jeste odnos tzv. leve i desne svesti a posebno tvrdnja da između njih postoji neka vrsta barijere (izreka: »desnica ne zna šta radi levica« – nije reč o politici!), odnosno, ne postoji povezano sećanje. To ujedno služi i kao prečutno ili izričito objašnjenje nekih nesaglasnosti ili »rupa« u složenoj povesti o Don Huanu, a pre svega okolnosti da šegrt Karlos sa manjim odstupanjima, u svim knjigama zadržava ulogu šegrta. Naime, on uči iz ravni leve svesti ali ostaje veći šegrt u ravni desne svesti, pošto kako veli Kastaneda, povišena ili leva svest ne podleže normalnom, ili »desnom«, sećanju, a ono što se dešava u takvom stanju postaje deo učenikove svakodnevne svesti tek kroz naporno prisećanje. Uvođenje dve ravni važenja bilo je Kastanedi potrebno i da bi izašao na kraj sa zgodama kao što je njegov skok u ponor opisan u jednoj od ranijih knjiga, na koji se osvrće i u predgovoru svoje poslednje knjige. Istini za volju, Kastanedini opisi i objašnjenja – kad je reč o toj vrsti pojava – nisu ubedljiviji od objašnjenja koja je o tome davala akademska antropologija svodeći ih na halucinacije. I u jednom i drugom slučaju ostaje banalno pitanje koje bi mogao postaviti i šegrt Karlito: jesam li ja stvarno skočio? Naravno, samo pitanje je otklonjeno uvođenjem dve vrste stvarnosti, dve svesti, dve pažnje, tonala i naguala. Uostalom, neko će primećivati da je ideja o jednoj, obaveznoj stvarnosti i s njom povezanoj svesti dovedena u pitanje mnogo pre Kastanede. Ako već postoje buržoaska i prole-

terska svest, svest muškaraca i svest žene, pa onda donekle zasebno funkcije leve i desne hemisfere mozga, zašto onda ne bi postojala i leva svest u kojoj važi magijska realnost i desna svest u kojoj važe pravila svakodnevnice? I ako neko svoju buržoasku svest može izmeniti tako što će se lišiti privatne svojine, ili neko može svoju mušku šovinističku svest izmeniti tako što će napustiti stanovište subjekta (muškarca) i shvatiti poruke feminističke literature, zašto onda osporavati da bi vrač mogao svog šegrta prevoditi iz desne u levu svest tako što će ga potapšati po ledima? Kad se Kastaneda sedma knjiga pojavi u našem prevodu biće prilike da se nešto više kaže o ovoj i nekim drugim temama.

Po našem mišljenju nova Kastanedinna knjiga ne daje nove elemente za pozitivan ili negativan odgovor na pitanje autentičnosti njegovih tekstova. Ta situacija donekle podseća na onu koja bi nastala da je, recimo, Tolstoj tvrdio da je njegov roman »Rat i mir« istinita povest o dva lika: Nataši i Pjeru. Opšti okvir zbivanja i tamo je jednako autentičan – tamo je reč o napadu Napoleona na Rusiju, a ovde o magijskoj praksi kod Indijanaca. Jedan autor se služi istorijom, drugi antropologijom. U jednom smislu moglo bi se čak reći da su zbivanja u Tolstojevom romanu mnogo stvarnija od zbivanja u Kastanedinim izveštajima i da fikcija ima mnogo većeg udela u povesti o Don Huanu, nego u »Ratu i miru«, iako je udeo čisto književnih svojstava u prvom mnogo manji nego u drugom. Ovo, na prvi pogled, čudno poređenje, ističemo ne zato što verujemo da bi ono vodilo odgovor na gornje pitanje, nego stoga što ono upravo drži otvorenim pitanje klasifikacije u prozi.

U jednom od dijaloga Don Huana i Karlosa u knjizi »Priče o moći« Don Huan kaže otprilike sledeće.

– Neke od stvari o kojima ću ti danas govoriti verovatno nikad neće biti jasne. To im ionako nije svrha. Ne sekiraj se ako ti ne bude jasno ono o čemu ću ti govoriti. Uzimajući u obzir tvoj temperament, bojim se da ćeš sebe iscrpljivati u nastojanju da to razumeš. Ali, nemoj! Ono što ću reći treba samo da ukaže na pravac.

Poneki čitalac će shvatiti da je ovo zapravo Kastanedinna poruka čitaocima.

vatra iznutra*

karlos kastaneda

predgovor

Napisao sam nekoliko opširnih deskriptivnih izveštaja o svom učeničkom odnosu sa izvesnim meksičkim indijanskim čarobnjakom, don Huanom Matusom. Zbog toga što su pojmovi i praksa koje je Don Huan želeo da razumem i usvojim bili tuđi, nisam imao drugog izbora do da njegova učenja prikažem u formi naracije, naracije o onome što se desilo, onako kako se desilo.

Organizacija Don Huanovog podučavanja bila je zasnovana na ideji da čovek ima dva tipa svesti. On ih je nazivao desna strana i leva strana. Prvi je opisao kao stanje normalne svesti koja je potrebna za svakodnevni život. Drugi tip svesti predstavlja misterioznu stranu čoveka, stanje svesti koje je potrebno da on funkcioniše kao čarobnjak i vidovnjak. Shodno tome, Don Huan je podelio svoje učenje na učenje za desnu stranu i učenje za levu stranu.

Svoja učenja za desnu stranu Don Huan je davao kada sam bio u stanju normalne svesti, i ovo učenje sam opisao u svim svojim izveštajima. Dok sam bio u stanju normalne svesti Don Huan mi je rekao da je čarobnjak. Čak me je upoznao sa još jednim čarobnjakom, don Henarom Floresom, i zbog prirode

našeg druženja logično sam zaključivao da su me oni smatrali za svog učenika.

To učenje se završilo neshvatljivim činom koji su me Don Huan i don Henaro naterali da izvedem. Naterali su me da sa platoa jedne planine skočim u ponor.

U jednom od svojih izveštaja opisao sam šta se desilo na tom planinskom vrhu. Tamo se odigrao poslednji čin drame učenja za desnu stranu u kojem su učestvovali sam Don Huan, don Henaro; dva učenika, Pablito i Nestor; i ja. Pablito, Nestor i ja smo skočili sa tog planinskog vrha u ponor.

Godinama kasnije mislio sam da je samo moje potpuno poverenje u don Huana i don Henara bilo dovoljno da izbrise sva moja racionalna strahovanja pri suočavanju sa stvarnim uništenjem. Sada znam da nije bilo tako; znam da je tajna bila u Don Huanovom učenju za levu stranu i da je Don Huanu, don Henaru i njihovim pratiocima bila potrebna strahovita disciplina i upornost da izvedu ovo učenje.

Bilo mi je potrebno skoro deset godina da se setim šta se zapravo desilo u njegovim učenjima za levu stranu što je dovelo do toga da dragovoljno izvedem takav neshvatljivi čin: skok u ponor. Upravo je u učenju za levu stranu Don Huan otkrio šta su mi on, don Henaro i njihovi pratioci stvarno radili i ko su oni bili. Nisu me učili čarobnjaštvu, već kako

da ovladam sa tri aspekta drevnog znanja koje su oni posedovali: svešču, *prikradanjem* i *namerom*. I Oni nisu bili čarobnjaci; bili su vidovnjaci. A don Huan je bio ne samo vidovnjak, već i nagual.

Don Huan mi je već u učenju za desnu stranu dao dovoljno objašnjenja o nagualu i o *videnju*. Razumeo sam da je *videnje* sposobnost ljudskih bića da prošire svoje polje opažanja sve dok ne budu u stanju da odrede ne samo spoljašni izgled već suštinu svih stvari. Takođe je objasnio da vidovnjaci *vide* čoveka kao polje energije koje liči na svetleće jaje. Većini ljudi, rekao je, polja energije su podeljena na dva dela. Nekolicina ljudi i žena imaju četiri ili, ponekad, tri dela. Pošto su ovi ljudi elastičniji od prosečnih ljudi, mogu postati naguali kada nauče da *vide*.

U svom učenju za levu stranu Don Huan mi je objasnio suštinu *videnja* toga šta znači biti nagual. Biti nagual, rekao je, je nešto daleko kompleksnije i dalekosežnije nego puka činjenica da je to elastičniji čovek koji je naučio da *vidi*. Biti nagual znači biti lider, biti učitelj i vodič.

Kao nagual, Don Huan je bio vođa grupe vidovnjaka poznatih kao nagualova družina, koja se sastojala od osam ženskih vidovnjaka – Cecilije, Delije, Hermeline, Kar mele, Nelide, Florinde, Zulejke i Zoje; tri muška vidovnjaka – Visentea, Silvija Ma-